

Nieuwsbrief De Vreedzame School

voorjaar 2008



De Vreedzame School groeit. Er zijn al bijna 300 basisscholen in Nederland die werken met het programma, en de groei zit er nog volop in. In deze (jaarlijkse) nieuwsbrief laten we de praktijk aan het woord: een mediator uit Purmerend, een startende school in Amsterdam, een vreedzame wijk op komst in Culemborg, en een boel suggesties uit het veld. Natuurlijk vertellen we ook iets over de ontwikkelingen rondom burgerschapsvorming en De Vreedzame School, en laten we u delen in de feestvreugde op de 250e vreedzame school: De Grosthuizerschool.

“Het druipt er van af!”

In het lintdorpje Grosthuizen in Noord-Holland staat een prachtig dorpsschooltje: **OBS De Grosthuizerschool**. Zes combinatiegroepen, met 117 leerlingen. De kinderen komen uit de regio. Directeur van de school is Martin van der Heide. We spraken met hem en met Gerra Klaij, de adjunct-directeur, en Petra van Paassen, de interne begeleider. Op 24 september jl. vierden we met het team dat zij de 250e school waren die voor De Vreedzame school hebben gekozen.

“We hebben tot een jaar of twee terug gezegd dat we voor dat gebied van de normen en waarden eigenlijk geen apart programma nodig hadden. Dat zat verweven in al onze lessen, vonden we. Totdat we op een gegeven moment toch wel tegen bepaalde problemen opliepen, waarbij we met onze handen in het haar zaten. We hadden een aantal jaren moeilijke kinderen met verschillende gedragsproblemen in de groepen zitten. En hoeveel energie en aandacht je er ook aan gaf, het viel niet mee om dat naar het positieve te keren. Ouders bemoeiden zich er ook mee. We willen natuurlijk een school zijn waarbij elk kind, voor zover dat mogelijk is, bij ons op school moet kunnen blijven.

Dat betekent dat je niet gauw leerlingen verwijst naar het speciaal onderwijs, waardoor je wel een flinke problematiek de school in haalt. Als dan in sommige gevallen de ouders ook niet meewerken in het zoeken naar hulp, dan wordt het lastig. En uiteindelijk dachten we dat een methode die daar structureel hulp in biedt misschien toch wel van invloed zou kunnen zijn”.

Zo ging de school op zoek naar een methode. “We hebben bij het begin gezegd: het moet een methode zijn die tot in de genen van de school gaat, maar het moet niet een uitputtend begeleidingstraject worden, want we hebben wel meer dingen te doen. Dat was de insteek. Toen hebben we een werkgroepje gevormd, waarin ook ouders zitting hadden. We hebben wat voorinformatie ingewonnen, en kwamen terecht op de methode *Kinderen en hun sociale talenten*. Dat leek ons eigenlijk wel een goede methode, niet al teveel begeleiding en toch structurele lessen elke week. Maar toen kregen we een presentatie van Gerard Castelijin van de onderwijsbegeleidingsdienst Noordwest. Hij bracht ook wel een positief verhaal over *Kinderen en hun sociale talenten*, maar vertelde ook nog het een en ander over *Leefstijl* én over *De Vreedzame School*. En toen we dat hoorden, dachten we meteen: dit is nu precies wat we willen. Het idee van samen een gemeenschap vormen; je komt binnen in de school, en je ziet meteen wat er die week gebeurt, welke kinderen er jarigen zijn, enzovoort”.

“We werkten daarvoor al met de Regel van de Week, iets dat in elke groep aandacht kreeg, maar op een gegeven moment verwaterde dat, en had het eigenlijk te weinig impact. In de ene groep gebeurde meer dan in de andere groep. En nu we met De Vreedzame School bezig zijn, zie je gewoon: het druipt er vanaf! Nu merken we al heel snel dat het programma zo’n houvast en structuur biedt, dat we de problemen veel beter kunnen managen, en dat het beter wordt. Het schoolkamp was zó leuk dit jaar. We hadden vooraf wel zo onze zorg over sommige mannetjes, maar er was niks aan de hand. Nou, dan zie je dat er wel wat veranderd is. Ik vind het verbluffend: we zijn vijf weken bezig, en in elke groep waar je binnenstapt merk je dat het werkt. Ik krijg ook veel reacties van ouders dat het zelfs thuis ook al werkt. Ik kreeg een



Inhoud

‘Het druipt er vanaf’

Af en toe een conflict kan nog wel, hoor....

Een startende ‘vreedzame’ school

De Vreedzame School en burgerschap

Van Vreedzame school naar Vreedzame wijk

Suggesties uit de praktijk

vinden en (eventueel) de wijk er bij te betrekken. Het team van de Prins Bernhardschool koos er voor om vanaf de start de ouders en de mensen die in hun wijk werkzaam zijn, te betrekken bij de invoering. Directeur Freke Dijk: "In deze wijk moeten we het meteen breed aanpakken anders zal er niks veranderen. We willen het graag met alle betrokkenen samen doen. We waren goed bezig op schoolniveau, maar de ouders waren er te weinig bij betrokken en het had te weinig effect op het omgaan met elkaar in de wijk. De integrale aanpak (ouders, wijk en school) zal de kans van slagen vergroten!"

Fernanda: "De start bleek goed getimed. De ouders kwamen in grote getale naar de ouderbijeenkomsten, op de middag voor moeders en op de avond voor vaders. Deze bijeenkomsten werden geleid door Vera Both van het ROC Rivier, die de ouders al jarenlang kent van ouderbijeenkomsten. Samen bereiden we deze bijeenkomsten voor, waarin we aandacht besteden aan de inhoud van de lesblokken van De Vreedzame School én de ouders volop de mogelijkheid bieden om ervaringen uit te wisselen over opvoedingssituaties. Ook de directeur en (afwisselend) twee teamleden zijn aanwezig. Uit de grote openheid in de gesprekken en de manier waarop ouders vragen stellen, bleek dat er een grote behoefte is om mee te denken in dit traject. Dat de bijeenkomsten nu al effect hebben, merkt het team doordat ouders eerder contact met school zoeken wanneer er conflicten zijn tussen kinderen. Bovendien nemen ouders initiatieven om mee te denken over mogelijkheden om een Vreedzame Wijk vorm te geven. Zo is een moeder, die betrokken



is bij het voortgezet onderwijs op zoek naar jongeren die een mentor kunnen worden voor leerlingen in groep 8. Vera Both wil ook opa's en oma's van kinderen en buurtvaders bij de bijeenkomsten betrekken." In de teambijeenkomsten op school die door Fernanda worden verzorgd, zijn naast de teamleden ook drie medewerkers van Stichting Elk (welzijnswerk in Culemborg) aanwezig, die de naschoolse activiteiten en activiteiten in de wijk verzorgen. Daarnaast is er een onderbouwcoördinator van het voortgezet onderwijs aanwezig die wil nagaan of dit traject ook op haar school een vervolg kan krijgen. Tijdens de eerste bijeenkomst was ook de wijkcoördinator aanwezig, die de ideeën vanuit dit traject mee neemt in zijn overleg met alle betrokkenen in de wijk. Fernanda: "Met de deelname van deze mensen met verschillende achtergronden slaan we meerdere vliegen in een klap. Alle betrokkenen raken op de hoogte van elkaars werkwijze. Doordat we begeleider van naschoolse activiteiten ook Vreedzame school-lessen bijwoont, merken kinderen dat er een doorgaande lijn is onder en na schooltijd. En door met elkaar na te denken over de manier waarop een Vreedzame school/wijk er uit zou moeten zien,

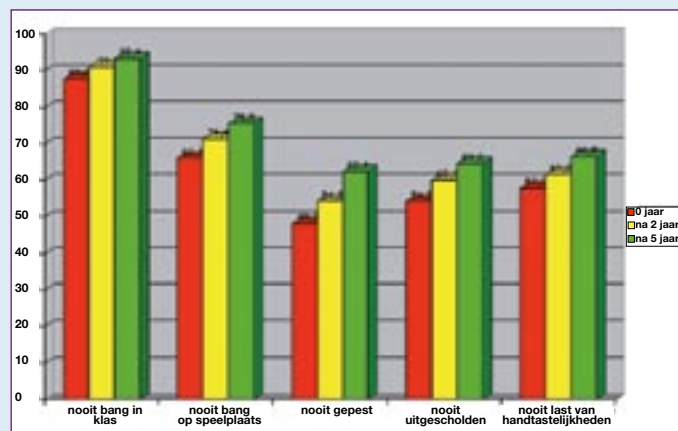
wijk er uit zou moeten zien, ontstaat er in een vroeg stadium afstemming tussen de verschillende betrokkenen. Iedereen spreekt de zelfde 'taal' en is op de hoogte van de afspraken."

Het traject loopt pas een half jaar, maar alle betrokkenen zijn enthousiast en tevreden over de manier waarop er wordt samengewerkt. Op 6 december werd dit initiatief van de Prins Bernhardschool door de Rabobank beloond met de Parel, een prijs van 6000 euro. Een leuke opsteker!

De Vreedzame School werkt!

Sinds het jaar 2000 neemt een toenemend aantal basisscholen in de stad Utrecht deel aan het project School & Veiligheid. Inmiddels zijn dit er bijna 100. Onderdeel van het project is de jaarlijkse afname van de zogenaamde Veiligheidsthermometer. Elk jaar in oktober wordt een korte vragenlijst aan leerlingen en leerkrachten voorgelegd. Van die 100 scholen werkt ongeveer de helft met het programma van De Vreedzame School. Van die groep scholen zijn er inmiddels 30 die 5 jaar of langer met het programma werken.

In nevenstaande grafiek zijn de scores (van de thermometer voor leerlingen van groep 5 tot en met 8) van die 30 scholen opgenomen. Het betreft hier een totaal van zo'n 2500 leerlingen. Hun score op de Veiligheidsthermometer voorafgaande aan de start van het programma De Vreedzame School (0-meting) is vergeleken met hun score na de invoering van het programma (na 2 jaar) en met de score na 5 jaar. De vooruitgang is bijzonder: op alle onderdelen van de vragenlijst (waarvan hier niet alle onderdelen zijn opgenomen) wordt de score



van de leerlingen positiever na twee jaar, en de vooruitgang zet zich door na vijf jaar. Het bevestigt het uitgangspunt van De Vreedzame School dat we werken aan een cultuurverandering op de lange termijn. (Een publicatie over deze gegevens is gratis verkrijgbaar via: l.pauw@eduniek.nl)

mailtje van een moeder. Ze schreef: ik kan mijn ogen niet geloven, maar hij ruimt zijn kamer op, omdat hij op school geleerd heeft dat hij verantwoordelijkheden heeft.”

“We zijn al die jaren zoveel met dit soort dingen bezig geweest, en toch kwam het lang niet zo aan als nu. We misten handvatten. Je spreekt nu met je collega’s dezelfde taal, en dat scheelt. Anders zit je allemaal op je eigen eilandje. De een doet het zus, de ander zo. De één doet het een beetje, de ander een heleboel. Nu doen we het allemaal. Ja, ik ben zeer positief. We hadden niet verwacht dat de kinderen het zo snel op zouden pikken.”

In het eerste blok van De Vreedzame School-lessen wordt het begrip ‘opsteker’ (een compliment) aangeboden en geoefend. Martin: “Kom ik laatst op het plein, zegt een kind tegen mij: ‘Mees, wat heeft u een prachtige schoenzolen!’”

Deel van het succes is ook dat de school van meet af aan heeft gezegd:



‘als we dit gaan doen, dan zal de hele wereld het weten ook!’ En zo had de school een fantastische start van De Vreedzame School op de eerste schooldag. Alle kinderen stonden op het schoolplein, overwegend blauwe en witte kleren, stralende gezichten en tien vredesduiven die werden losgelaten. Op de foto hierboven vliegt er juist een uit de doos.

Af en toe een conflict kan nog wel, hoor

Sem Hartman zit in groep 8 van OBS ‘t Prisma in Purmerend. OBS ‘t Prisma werkt nu voor het derde jaar met het programma De Vreedzame School. Sem is mediator, en hij werd geïnterviewd door Menno Jansma, onderwijsadviseur van Schoolbegeleiding Zaanstreek-Waterland (die ook de invoering van De Vreedzame School op ‘t Prisma heeft begeleid).

Sem vertelt wat een mediator is: “Een mediator is iemand die een conflict oplost. Hij lost het op om een ruzie te voorkomen. We hebben op school een bord hangen. Daar staan de namen en foto’s op van de mediators van de week. Als je dan een conflict hebt, dan weet je, nou dit zijn de mediators, dus die kan je vragen. En we hebben ook op school Vreedzame lessen. We hadden er laatst nog een over hoe



je netjes nee kan zeggen. Niet zo van néééé, maar gewoon dat wil ik niet. En er zijn nog maar weinig conflicten op school.”

Sem wilde mediator worden omdat het hem leuk leek om conflicten op te lossen. In de klas hadden ze het al uitgeprobeerd, en toen merkte hij dat het goed ging en dat hij het erg leuk vond. Dus wilde hij er graag mee doorgaan. Overigens werd hij niet zomaar mediator: “In het begin kreeg iedereen een sollicitatieformulier. We moesten invullen wie we een goede mediator zouden vinden. En waarom je het zelf zou willen worden. De kinderen die wilden, kregen een training van vijf lessen op proef. En na die vijf lessen werden er kinderen gekozen die erg goed waren en die er voor geschikt waren. Alle kinderen hadden het heel goed gedaan, maar de kinderen die werden gekozen waren net ietsje beter dan de anderen. Maar voor de rest konden ze het allemaal wel.”

Van scholen die nog niet met het programma werken, horen we nog wel eens de vraag of andere kinderen een mediator wel accepteren. De ervaring in alle ‘vreedzame scholen’ is dat dat geen probleem is, als je maar eerst goed werkt aan een cultuur en een klimaat waarin het heel gewoon is dat je elkaar helpt bij het oplossen van conflicten of problemen. Sem bevestigt dat: “Ik heb nooit echt zo iets gehoord van: waarom ben jij nou weer mediator! Het is allemaal meer van: leuk! Jij bent mediator! Gefeliciteerd!”

Een andere zorg is of je kinderen van die leeftijd niet teveel belast met zware conflicten. Ook dat valt in de praktijk altijd mee. De soorten conflicten waarmee een mediator te maken krijgt zijn echte basisschoolconflicten. Sem: “Soms als we aan het ballen zijn en er wordt een bal afgepakt, of

iemand krijgt een bal tegen zijn gezicht. Of er scheurt een jas tijdens het tikkertje. Ja, dat krijg je wel vaak. Of dat iemand verliefd is en dat ze je daarmee pesten. Dat krijg je ook wel eens." Bovendien leren de mediators in de training wanneer ze wél en wanneer ze niet moeten mediëren: "Als er echt ruzie is, dan gaan we naar de juf. Wij helpen alleen bij conflicten om ruzies te kunnen voorkomen. Ruzie is dat je moeilijk met elkaar kunt praten en dat je alleen maar boos bent."

Sem leert als mediator ook waar hij goed in is: "Ik had eerst twee kinderen uit groep 3 en die waren gewoon echt aan het huilen. Er was iets gebeurd en dat vonden ze helemaal niet leuk. Dan maakte ik af en toe een grapje en dan begonnen ze wel weer te lachen en dan konden ze weer goed met elkaar praten." Sem weet ook goed te verwoorden dat het niet altijd makkelijk is: "Je moet, als je mediator bent, wel geduld hebben. Je moet ook goed luisteren en je mag niet partijdig worden. Je moet niet je eigen mening gaan geven. Als een goeie vriend ruzie heeft met een ander bijvoorbeeld, dan kun je beter iemand anders vragen als mediator. Want, dan word je misschien partijdig en dat vindt die ander ook helemaal niet leuk. En je moet wel snel met je werk zijn. Soms heb je een conflict dat echt heel lang duurt. Je moet daar wel mee rekening houden. Als je heel sloom bent in het werk, moet je niet écht mediator worden."

Maar je leert er ook wat van: "Je leert als je zelf ruzie hebt of als anderen ruzie hebben, wat je wel en wat je niet moet doen."

Mediatie is een krachtig middel. Het leert kinderen om elkaar te helpen, en daarmee gebruikt de school de positieve kracht van jonge kinderen. Kinderen in de basisschoolleeftijd gebruiken de opgedane kennis en vaardigheden ook in andere situaties. Sem: "Nou ik heb het wel een keertje gebruikt buiten school. Toen was iemand heel lang bezig met een computerspeltje. Na elk level ging hij al wéér verder. Anderen zeiden: ik wil ook, ik wil ook! Toen zei ik: "nou, jongens kom op. Niet net als op school, zo van ik ben Sem en ik ben mediator, maar gewoon zeggen: jongens, stoppen nou! Wat heeft dat nou voor nut!"

Sem is blij dat zijn school een 'Vreedzame School' is: "Het is veel lekkerder als je niet iedere dag een conflict of zo hebt. Af en toe een conflict kan nog wel hoor op een school. Een conflict is heel normaal. Maar ja, het is wel lekkerder als je geen conflicten hebt. Ook voor de juf, want meestal moeten de juffen dat oplossen en als je mediators hebt dan kunnen de juffen aan de andere kinderen aandacht besteden."

(Purmerend, 17 december 2007. Met dank aan Menno Jansma, onderwijsadviseur van Schoolbegeleiding Zaanstreek-Waterland).

Een startende 'vreedzame' school

In Amsterdam-Noord staat **De Bongerd**, een openbare basisschool die in september 2006 als geheel nieuwe school is gestart met 4 leerlingen. Inmiddels zijn dit er 110. Het schoolbestuur wil dat De Bongerd zal uitgroeien tot een school, die 'vernieuwend onderwijs' gaat bieden. Lia Kromhout van der Meer is directeur van de school. "Vernieuwend leren is een ruim begrip, waarmee je alle kanten op kunt. Wij hebben gekozen voor het concept 'Zin In Leren', waarbij uitgegaan wordt van een twaalfal 'essenties'. Een paar voorbeelden van dergelijke 'essenties' zijn: *er uit halen wat er in zit, elke leerling leert anders, leren betekenisvol maken, en zonder relatie geen prestatie.*"

De school wil de essenties stap voor stap op de werkvloer uitwerken en vormgeven. Op dit moment is de school bezig met het integreren van de verschillende leerstijlen van kinderen in het curriculum (*elke leerling leert anders*). Dit gebeurt in de vorm van ateliers (*leren betekenisvol maken*). Daarbij nemen coachingsgesprekken met leerlingen een heel belangrijke plaats in (*zonder relatie geen prestatie*).

Als startende school stromen de leerlingen van allerlei verschillende scholen in. Voor een groot aantal leerlingen is dit soms een hele omschakeling. Groepsvorming en vorming van een gemeenschap staat dan ook centraal. Twee andere 'essenties' zijn: *'voor de goede orde'* en *'de school is van iedereen'*.

Lia: "Dit betekent voor ons onder andere dat de school een gemeenschap is waar iedereen zich verantwoordelijk voor voelt en waarbinnen een ieder verschillende rollen en verantwoordelijkheden heeft. Beslissingen die de leerlingen aangaan, worden, waar mogelijk, niet zonder overleg met hen genomen. Het invoeren van De Vreedzame School was in dat kader voor ons een logische stap. We hebben er bewust voor gekozen, om de ouders al direct bij de start van de methode te betrekken. De leerkrachten hebben een lied geschreven en in optocht trokken de kinderen onder het toezien van de ouders, door de school en over het plein.



We hebben nu 2 blokken doorlopen en eigenlijk merken we al vanaf het begin dat deze aanpak heel goed aanslaat bij zowel de kinderen als de leerkrachten. Verlegen kinderen praten veel meer, de rode draad is echt zichtbaar in de school, de kinderen zijn heel erg betrokken bij de lessen en vinden het gewoon leuk, kinderen zijn zich bewust van de manier waarop zij reageren en benoemen dit ook. Ze zetten spontaan de gele pet op en kunnen het eigen gedrag omkeren. Leerlingen passen zaken als 'afkoelen' en 'mediëren' spontaan toe. Zelfs heel jonge kinderen lossen conflicten al met elkaar op, want, zoals ze zelf zeggen: "we zijn toch vreedzaam". Na een meting van het aantal conflicten gedurende ongeveer zeven weken staat de thermometer nu gewoon op nul."



Leerkrachten en leerlingen passen de begrippen al soepel toe. Een leerkracht van de middenbouw vertelde dat een van haar leerlingen haar middelvinger opstak naar een ander kind. In plaats van boos te worden of de zaak helemaal uit te kauwen, zodat het echt een probleem zou worden, vroeg de leerkracht: "wat is dit, een opsteker of een afbreker"? Natuurlijk was het een afbreker. "Kun je er ook een opsteker van maken"? Ze dacht heel kort na en stak toen glunderend haar duim in de lucht.

Ook de ouders zijn kritisch enthousiast. Tijdens de ouderavond maakten ze ook kennis met de werkvormen van De Vreedzame School, en de reacties waren positief: "Ook al kende ik de ander niet, het lukte me toch om over mezelf te vertellen".

De Vreedzame School en burgerschap

Scholen zijn sinds februari 2006 verplicht om een bijdrage te leveren aan burgerschapsvorming. In onze vorige nieuwsbrief gaven we al aan dat er voor scholen die werken met De Vreedzame School goed nieuws was, aangezien De Vreedzame School een programma is dat al veel doet aan 'burgerschapsvorming'. Door de eigen kracht van kinderen centraal te stellen en er naar te streven dat de kinderen oog hebben voor anderen, ze zich verantwoordelijk voelen voor het algemeen belang, en dat zij initiatiefrijke, zorgzaam en betrokken zijn bij de gemeenschap die de school is. De Vreedzame School dekt al een zeer groot deel van de eisen van het toezichtkader van de Inspectie ten aanzien van Actief Burgerschap en Sociale Integratie.

In het verlengde van De Vreedzame School is Eduniek samen met Micha de Winter (hoogleraar Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht) bezig met het ontwikkelen van een compleet programma voor democratisch burgerschap in de basisschool. Dit schooljaar zijn we gestart met het uitproberen van een concept-programma op 9 proefscholen in het land. De Universiteit Utrecht volgt de invoering van het programma volgen en zal het op zijn effect onderzoeken. Eind december 2008 zal het ontwikkelproject aflopen. De bedoeling is dat de opbrengsten vanaf januari 2009 beschikbaar zijn. De verwachting is dat het nieuwe programma een verdieping of aanvulling van De Vreedzame School zal zijn, maar dat er ook onderdelen los gebruikt kunnen worden. Het uitgangspunt is, evenals bij De Vreedzame School, dat de schoolcultuur de belangrijkste factor is voor de vorming van de morele en sociale ontwikkeling van kinderen.

Een centrale rol in het programma zoals dat nu wordt uitgeprobeerd is weggelegd voor de groepsvergadering. In alle groepen wordt tweewekelijks met de kinderen vergaderd over onderwerpen waarover de klas ook echt een besluit mag nemen. Met het schoolteam is eerst het democratisch speelveld afgebakend: waar mogen kinderen bij ons op school over mee praten? Hieruit komen onderwerpen naar voren voor de agenda van de groepsvergadering. Maar de kinderen mogen ook zelf onderwerpen aandragen voor de vergadering. Op die manier leren de leerlingen allerlei vaardigheden die in een democratie zinvol zijn: initiatieven nemen, een eigen mening hebben, deze kunnen onderbouwen, zich kunnen verplaatsen in het standpunt van anderen, compromissen kunnen sluiten, omgaan met een minderheidsstandpunt. Ze krijgen een



stem, maar leren die ook op een verantwoorde manier gebruiken.

Op de website www.burgerschapindebasisschool.nl vindt u meer informatie over het project, over de onderdelen van het programma en over de ervaringen in de proefscholen. Daar kunt u zich ook abonneren op de digitale nieuwsbrief.

Van Vreedzame School naar Vreedzame Wijk

Bij de aanpak van de zogenaamde 'prachtwijken' ontstaat meer en meer belangstelling voor de sociale aspecten. Als gevolg hiervan is er steeds vaker interesse in de toepassing van de principes van De Vreedzame School in wijkverband. In Utrecht is dat in een aantal wijken op kleine schaal al gebeurd, maar de bedoeling is om dat de komende jaren een flinke extra impuls te geven. De wijk **Overvecht** is de pilotwijk waar volgend schooljaar structureel werk gemaakt wordt van het verbreden van De Vreedzame School-filosofie naar het wijkniveau. In de loop der tijd zullen alle professionals die in de wijk werken met

kinderen (en ouders van kinderen) in de basisschoollleeftijd geschoold worden, en er zullen draaiboeken ontwikkeld worden om De Vreedzame Wijk-principes in de verschillende organisaties te verankeren.

De **Prins Bernhardschool** in Culemborg, een school met 99% allochtone kinderen, is dit schooljaar gestart met het invoeringstraject van De Vreedzame School. Vanuit Marant wordt dit traject begeleid door Fernanda de Hoop. Zij vertelt: "De meeste scholen kiezen er voor om pas in het tweede invoeringsjaar de ouderworkshops te laten plaats-

Suggesties uit de praktijk

Op veel scholen die met De Vreedzame School werken ontstaan natuurlijk, zoals het hoort, veel ideeën om het programma te versterken. In deze rubriek noemen we telkens een aantal van deze suggesties.

Een hoge berg en een diepe kuil



Een prentenboek over twee mollenkindertjes, Frank en Herbert. Ze liggen in het gras in hun lievelingsweiland, en willen samen spelen. Maar Herbert wil een hoge berg maken, terwijl Frank graag een diepe kuil wil graven. Ze krijgen ruzie. Het wordt schelden, stompen, vechten. Ze gaan ieder hun eigen spel spelen. Maar dat valt niet mee in hun eentje. Op een gegeven moment gaan ze stiekem bij elkaar kijken. Dan moeten ze lachen, want ze hebben eigenlijk allebei hetzelfde gemaakt: naast de kuil van Frank ligt een kleine berg, en naast de berg van Herbert een kleine kuil. Ze rollen samen giechelend over de grond.

En besluiten samen te gaan werken, zodat ze uiteindelijk een hele diepe kuil en een hele hoge berg hebben. Een mooi prentenboek over het oplossen van een ruzie en een win-win-oplossing, dat heel goed past in blok 2 van De Vreedzame School.

Een hoge berg en een diepe kuil - Marcus Pfister.

Uitgeverij De Vier Windstreken

Klassenvlag

Basisschool Jeroen Bosch

in Rosmalen heeft in het kader van blok 1 (dat gaat over gemeenschapsgevoel in de groep) elke klas een klassenvlag laten ontwerpen. Deze vlag wordt uitgethangen op speciale gelegenheden, zoals verjaardagen.



Een 'vreedzame' postzegel

Jenaplanschool **De Grote Beer** in Den Haag heeft een speciale postzegel laten maken van een foto van kinderhanden op de Vreedzame Schoolbal (gemaakt door Meria de Hullu, een van de leerkrachten van de school). De foto hangt in alle lokalen, en de postzegels worden bij alle schoolpost gebruikt.



De Opstekerbutton

Een echte opsteker is deze button die **OBS Overvecht** heeft laten maken. Hij wordt gebruikt om kinderen of anderen in de school een opsteker te geven als daar aanleiding voor is.

Het logo als bord in de hal

In de hal van **De Schalmei**, de eerste 'vreedzame' school in Amsterdam-Zuidoost, hangt een immens groot logo van De Vreedzame School. Het is uit hout gezaagd, en vertoont reliëf: de werelddelen springen uit, en achter elk uitspringend deel is licht bevestigd (is op de foto niet zo goed te zien).

Het is gemaakt door leerlingen van een VO-school onder leiding van hun leraar techniek. Mochten scholen geïnteresseerd zijn, dan kunnen ze een mail sturen naar: choco.tol@12move.nl.



De Vreedzame School is ontwikkeld door Eduniek. De verspreiding verloopt via gecertificeerde trainers die in dienst zijn bij aangesloten onderwijsadviesbureaus. Inmiddels hebben we zo'n 80 gecertificeerde trainers verdeeld over ruim 20 onderwijsadviesbureaus opgeleid. De betreffende organisaties waar u bij terecht kunt zijn:

Eduniek – Utrecht, Amersfoort, Maartensdijk

HCO – Den Haag

SOM – Tilburg

Giralys – 's Hertogenbosch, Ede

ABC – Amsterdam

BCO – Venlo

BGS – Apeldoorn, Ridderkerk

Cedin – Leeuwarden, Groningen

Consent – Sittard, Heerlen

ABCG – Groningen

AHA – Advies, hulp en actie

SOL – Cuijk, Veghel

Marant Educatieve Diensten – Arnhem, Nijmegen, Tiel

OBDO Noordwest-Holland – Hoorn, Alkmaar, Den Helder, Beverwijk

De Kempen SBD – Eersel

Drielanden Educatieve Dienstverlening – Hoofddorp, Amstelland

Schoolbegeleiding Zaanstreek Waterland – Purmerend

CED-Groep – Vlaardingen, Rotterdam

IJsselgroep – Apeldoorn, Doetinchem, Lelystad, Zwolle

Edux Onderwijsadviseurs – Breda

DOBA – Eindhoven

MHR – Bodegraven

OnderwijsAdvies – Zoetermeer

Fenom Onderwijsdiensten – Amsterdam

Voor namen van contactpersonen en adresgegevens van bovenstaande instellingen zie de website www.devreedzameschool.nl

U kunt uiteraard ook altijd contact opnemen met Eduniek in Utrecht.

Secretariaat De Vreedzame School: Linda Compaan; 030-2635252; l.compaan@eduniek.nl

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Eduniek.

Redactie

Leo Pauw

Jakob van Sonderen

Redactieadres

Eduniek

Postbus 9615

3506 GP Utrecht

Tel.: 030-2635229

email: l.pauw@eduniek.nl

Website

www.devreedzameschool.nl

www.burgerschapindebasischool.nl

Drukwerk en vormgeving

Drukkerij Kerckebosch, Zeist